

Vanhusneuvosto 11.04.2024 § 27

§ 27

Lausunnon antaminen esityksestä palvelujen verkoston kehittämiseksi palvelustrategian mukaisesti

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Suominen Tuula

Päätösehdotus

Vanhusneuvosto päättää

1. merkitä tiedoksi annetun esityksen palvelujen verkoston kehittämisen linjauksista ja
2. antaa lausuntonsa palvelujen verkoston kehittämisen linjauksista.

Käsittely

Käsittelyn aikana esiteltiin seuraavia asioita:

- esitys palvelujen verkoston kehittämiseksi palvelustrategian mukaisesti.
- Vanhusneuvoston lausuntoluonnos koskien palvelujen verkoston kehittämiseksi.

Puheenjohtaja Männikkö esitti työjärjestykseksi vanhusneuvoston lausuntoluonnoksen läpikäyntiä kappale kerrallaan ja mahdolliset muutokset lausuntoluonnokseen tehtäisiin kirjallisesti kokouksen aikana. Esitystä kannatettu yksimielisesti.

Jäsen Mantere esitti Terveysasemapalvelut, suun terveydenhuollon palvelut ja aikuisten sosiaalipalvelut kohtaan lisättäväksi seuraavaan lauseen:

”Terveyspalvelujen osalta vanhusneuvosto toivoo hyvinvointialueen käyvän neuvotteluja ja konsultointia asukkaiden kanssa Karjalohjan ja Sammatin terveyspalvelujen järjestämisestä.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Båsk esitti Sairaalapalvelut- kohdan ensimmäisen kappaleen korjaamista seuraavaan muotoon:

” Sairaalapalveluiden osalta vanhusneuvosto toivoo hyvinvointialueen käyvän neuvotteluja ja konsultointia asukkaiden sekä HUS-yhtymän kanssa Lohjan ja Raaseporin sairaaloiden osalta.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Isaksson-Heimberg esitti sairaalapalvelut- kohdan toiseksi kappaleeksi seuraavaa:

”Olisi tärkeää, että hyvinvointialue käy keskusteluja HUS-yhtymän kanssa erikoissairaanhoidopoliklinikoiden ja diagnostiikkatoimintojen säilyttämisestä Raaseporin sairaalassa.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Båsk esitti Ikääntyneiden ja vammaisten asumispalvelut -kohdan kolmannen kappaleeseen seuraavaa muotoilua:

” Suunnitelman mukaan ympärivuorokautisessa asumispalvelussa asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä tulee vähenemään ja yhteisöllinen asuminen on ensisijainen asumispalvelu. Ympärivuorokautisen hoivan paikkojen lukumäärä vähenee myös absoluuttisesti. Seurauksena ympärivuorokautisen hoivaan pääsemisen kynnyks nousee niin, että vain entistä vaikeammin muistisairaille voidaan osoittaa paikka ympärivuorokautisen hoivan yksikössä. Elä ja asu -keskusten muuttaminen yhteisöllisen asumisen yksiköiksi ei ole tarkoituksenmukaista.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Viitakoski esitti Ikääntyneiden ja vammaisten asumispalvelut – kohtaan uudeksi kappaleeksi seuraavaa muotoilua.

” ”Ns. Hybridimalli eli yhteisöasuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen saman katon alle sijoitettuna on tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta huomioiden iäkkäiden palvelutarpeen kasvu. Yhteisöllisen asumisen toteutuksessa tulisi kuitenkin pohtia vielä tarkoin seuraavia seikkoja.

- Palveluun pitäisi päästä siinä vaiheessa, kun asukas vielä kykenee ottamaan uuden asuinympäristön haltuunsa ja osallistumaan järjestetystä päivittäisohjelmasta.
- ainakin osa yhteisöllisen asumisen asunnoista niin tilavia, että soveltuvat myös aviopareille
- Koska yhteisöasuminen yksiköt todennäköisesti tulisivat olemaan melko kookkaita, on syytä vielä pohtia, kuinka turvataan yökaisen avun saaminen.
- henkilöstörakenne/ määrä edellyttää vielä lisätarkastelua, sillä monet yhteisöasuminen asiakkaat tarvitseva myös lukuisia sosiaalipalveluja (esim. Vuokra- ja hoitotuki, toimeentulotuki ym., kuka auttaa hakemusten täyttämässä)
- kuinka turvataan elinvoimainen, toimintakykyä ylläpitävä arki
- kustannusten pitäminen kohtuullisina palvelutarpeen lisääntyessä

HYBRIDI = MALLIN ETU:

Toisen puolisoista palvelutarpeen vaatiessa ympärivuorokautista hoitoa ja hoivaa, mahdollisuus siirtyä ” saman katon alla” palvelusta toiseen, vältetään turha ympäristön vaihtuminen ja aviopareilla mahdollisuus tavata edelleen, vaikka päivittäin.”

Jäsen Mantere esitti pelastus- ja ensihoitopalvelut kohtaan lisättäväksi seuraavan lauseen:

”Hyvinvointialueen tulee vaikuttaa HUS-Yhtymään siten, että Karjalohjan ja Sammatin vapaapalokunnan ensivastetta ei lopeteta.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Båsk esitti Muut esitykseen liittyvät kommentit -kohtaan lisättäväksi seuraavaa kappaletta:

” Vuoden 2023 lopussa pelkästään Espoossa 315 000 asukasta. Palveluverkkotarpeet tulee tarkistaa yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa.”

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko esitys hyväksyä yksimielisesti. Esitystä ei voitu hyväksyä yksimielisesti.

Jäsen Båsk veti ehdotuksensa pois.

Päätös

Vanhusneuvosto päätti

1. merkitä tiedoksi annetun esityksen palvelujen verkoston kehittämisen linjauksista ja
2. antaa palvelujen verkoston kehittämisen linjauksista seuraavan lausunnon:

"LÄNSI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN VANHUSNEUVOSTON LAUSUNTO ESITYKSESTÄ PALVELUJEN VERKOSTON KEHITTÄMISEKSI PALVELUSTRATEGIAN MUKAISESTI

1. Terveysasemapalvelut, suun terveydenhuollon palvelut ja aikuisten sosiaalipalvelut

Palveluverkoston kehittämistä ja palvelujen saavutettavuutta perustellaan arvioimalla palvelujen tarvetta suhteessa alueelliseen väestökehitykseen, maantieteellisiin etäisyyksiin sekä vertaamalla ehdotuksia nykyisiin käytäntöihin. Linjaukset ovat oikeansuuntaisia; Länsi-Uudellamaalla etäisyydet ovat kohtuullisen lyhyitä. Laadun varmistamiseksi ja kustannustehokkuuden vuoksi pieniä ja haavoittuvia toimipisteitä kannattaa yhdistää suuremmiksi yksiköiksi. Toimipisteet pitää olla saavutettavissa julkista liikennettä käyttäen.

Terveysasemapalvelujen jakaminen tavallisiin terveysasemiin ja lähiterveysasemiin on kannatettavaa ja kustannustehokasta. Yhteistyön kehittäminen erilaisten terveysasemien välillä olisi myös palvelujen saatavuutta parantavaa.

Palvelujen laatu ja saatavuus ovat palveluverkon kehittämisessä keskeistä. Suunnitelmassa palvelujen saatavuuteen viitataan hyvin yleisesti toteamalla, että parannamme sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja jatkuvuutta. Suunnitelmassa pitäisi olla monipuolisemmin konkreettisia keinoja, miten perusterveydenhuollon palvelujen saatavuutta parannetaan.

Kaikkien terveysasemien pitäisi nopealla aikataululla siirtyä omalääkäri/tiimimalliin.

Terveyspalvelujen osalta vanhusneuvosto toivoo hyvinvointialueen käyvän neuvotteluja ja konsultointia asukkaiden kanssa Karjalohjan ja Sammatin terveyspalvelujen järjestämisestä.

Ajanvaraus puhelimitse pitää saada viipymättä kuntoon. Varsinaisten terveysasemien osalta huolettava riittääkö niihin sekä henkilö- että talousresursseja. Espoonlahden terveysasemaan kuuluvat tulevaisuudessa Espoonlahden, Soukan ja Matinkylän nykyisen terveysaseman asiakkaat. Kuuluvatko sen palvelujen piiriin myös Saunalahden asiakkaat. Pitäisikö harkita lähiterveysaseman sijoittamista Saunalahden-Kauklahden alueelle?

Laajennetut akuuttivastaanotot ovat myös kannatettavia, ne varmasti parantaisivat nykyistä surkeaa tilannetta. Viime vuosina monille terveysasemille on saanut yhteyden vain takaisinsoiton kautta. Päivystystapauksissa tai kiireellisen hoidon tarpeessa on aina haettava apua yksityisiltä palveluntuottajilta tai erikoissairaanhoidon päivystyksestä. Näin ei voida toimia jatkuvasti.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kansalaisten kanssa pitää käydä laajaja neuvotteluja ja keskusteluja, jotta uudistuksissa onnistutaan ja tavoitteisiin voidaan päästä. Täytyy huomioida, että laajalla alueella terveyspalveluihin on vaikea tai mahdotonta päästä ilman omaa autoa tai ajo-oikeutta ei ole. Paikallisliikennettä ei ole tai Kelataksilla ei mennä esimerkiksi hammashoitoon. Nämä kysymykset on ratkaistava. Suunnitelmassa luvataan arvioida väestön hoidon tarve ja saavutettavuus. Arviota tehdessä pitää konsultoida alueen asukkaita.

2. Perhekeskuspalvelut

Ei kommentteja.

3. Sairaalapalvelut

Sairaalapalveluiden osalta vanhusneuvosto toivoo hyvinvointialueen käyvän neuvotteluja ja konsultointia asukkaiden sekä HUS-yhtymän kanssa Lohjan ja Raaseporin sairaaloiden osalta.

Olisi tärkeää, että hyvinvointialue käy keskusteluja HUS-yhtymän kanssa erikoissairaanhoidopoliklinikoiden ja diagnostiikkatoimintojen säilyttämisestä Raaseporin sairaalassa.

Vanhusten kannalta Kotisairaalan ja Liikkuvan sairaalan toiminnan kehittäminen on positiivinen ja kannustettava asia.

4. Ikääntyneiden ja vammaisten asumispalvelut

Asumispalvelujen palveluverkon suunnitelmat huolestuttavat. Ikääntyvien lukumäärä ja osuus väestöstä kasvaa lähivuosina huomattavasti (erityisesti Espoossa). Samalla muistisairaiden määrä kasvaa selvästi aiempia arvioita enemmän mm. THL:n mukaan.

Suunnitelman mukaan ympärivuorokautisessa asumispalvelussa asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä tulee vähenemään ja yhteisöllinen asuminen on ensisijainen asumispalvelu. Ympärivuorokautisen hoivan paikkojen lukumäärä vähenee myös absoluuttisesti. Seurauksena ympärivuorokautisen hoivaan pääsemisen kynnys nousee niin, että vain entistä vaikeammin muistisairaille voidaan osoittaa paikka ympärivuorokautisen hoivan yksikössä. Elä ja asu - keskusten muuttaminen yhteisöllisen asumisen yksiköiksi ei ole tarkoituksenmukaista.

Ns. Hybridimalli eli yhteisöasuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen saman katon alle sijoitettuna on tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta huomioiden iäkkäiden palvelutarpeen kasvu. Yhteisöllisen asumisen toteutuksessa tulisi kuitenkin pohtia vielä tarkoin seuraavia seikkoja.

- Palveluun pitäisi päästä siinä vaiheessa, kun asukas vielä kykenee ottamaan uuden asuinympäristön haltuunsa ja osallistumaan järjestetystä päivittäisohjelmasta.
- ainakin osa yhteisöllisen asumisen asunnoista niin tilavia, että soveltuvat myös aviopareille
- Koska yhteisöasuminen yksiköt todennäköisesti tulisivat olemaan melko kookkaita, on syytä vielä pohtia, kuinka turvataan yökäisen avun saaminen.
- henkilöstörakenne/ määrä edellyttää vielä lisätarkastelua, sillä monet yhteisöasuminen asiakkaat tarvitsevat myös lukuisia sosiaalipalveluja (esim. Vuokra- ja hoitotuki, toimeentulotuki ym, kuka auttaa hakemusten täyttämässä)
- kuinka turvataan elinvoimainen, toimintakykyä ylläpitävä arki
- kustannusten pitäminen kohtuullisina palvelutarpeen lisääntyessä

HYBRIDI = MALLIN ETU:

Toisen puolisoista palvelutarpeen vaatiessa ympärivuorokautista hoitoa ja hoivaa, mahdollisuus siirtyä ” saman katon alla ” palvelusta toiseen, vältetään turha ympäristön vaihtuminen ja aviopareilla mahdollisuus tavata edelleen, vaikka päivittäin.

Onko vieraskielisten asukkaiden määrän kasvu otettu huomioon?

Yhteisöllisen asumisen yksiköt ovat hyvin erilaisia, laadultaan ja sisällöltään määrittelemättömiä. Muistisairaille yhteisöllinen asuminen ei sovi. Sinänsä hyvinvointialueelle tarvitaan lisää yhteisöllistä asumispalvelua.

5. Pelastus- ja ensihoitopalvelut

Hyvinvointialueen tulee vaikuttaa HUS-Yhtymään siten, että Karjalohjan ja Sammatin vapaapalokunnan ensivastetta ei lopeteta.

6. Muut esitykseen liittyvät kommentit

Lausunnoille lähetetyt suunnitelmat ovat hyvin laadittuja, lukijaystävällisiä ja kokonaisuutta monipuolisesti kuvaavia. Lausunnot käsittelee suunnitelmia ikääntyneiden näkökulmasta. Suunnitelmista puuttuu ainakin kaksi tärkeää osa-aluetta: ikääntyneiden hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä

palvelukeskustoiminnan tulevaisuuden suunnitelmat. Nämä ovat olennaisia toimintamuotoja, jotka vaikuttavat ikääntyneiden palvelutarpeisiin lähivuosina. Pohdintaa aiheuttaa myös perustuuko hyvinvointialueen asukkaiden määrä ajantasaisiin väestöennusteisiin?

Vanhusten palvelukeskuksia ei mainita lainkaan palveluverkkosuunnitelmassa. Nykyisten palvelukeskusten toiminta on todettu monella tapaa hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistäväksi, vanhusten yksinäisyyttä ja masentuneisuutta vähentäväksi sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistavaksi toiminnaksi. Se on tärkeää palvelustrategian mukaista tavoitteellista toimintaa.

Palvelukeskusten toiminta pitää organisoida yhteisvastuullisesti kattavaksi toiminnaksi hyvinvointialueen, kunnan ja järjestöjen kanssa. Palvelustrategiassa luvataan kehittää ennaltaehkäiseviä palveluja, mutta palveluverkkosuunnitelmasta ei selviä, mitä se tarkoittaa käytännössä.

Kun hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistäminen kuuluu myös hyvinvointialueelle yhdessä kuntien kanssa eikä ainoastaan ennaltaehkäisevät palvelut, toiminta tulee konkretisoida ja siten, että toimintaa voidaan arvioida ja seurata tulevina vuosina.

Digitaalisia palveluja pitää kehittää mm. lääkäripalveluissa, kotihoidossa ja kotikuntoutuksessa. Rinnalla pitää aina olla suorien kontaktien mahdollisuus kuten suunnitelmassa luvataan. Hyvinvointialueella, jossa ruotsinkielinen väestö tulee varmistaa, että palveluja saadaan myös omalla äidinkielellä."

Selostus

Aluevaltuusto hyväksyi 24.10.2023 § 60 hyvinvointialueen palvelustrategian ja § 61 pelastustoimen palvelutasopäätöksen. Palvelustrategiassa hyvinvointialue asetti järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Osana palvelustrategiaa päätettiin palvelujen verkoston kehittämisen linjauksista.

Palvelustrategian mukaisesti hyvinvointialueen ensimmäisinä toimintavuosina palvelukanavia ja palvelujen verkostoa tullaan kehittämään ja uudistamaan. Palvelujen verkoston kehittämisessä toteutetaan seuraavia periaatteita: kehittämistä tehdään asiakaslähtöisesti, palveluja tarjotaan monikanavaisesti ja joustavasti, toimipisteet sijoitetaan siten, että palvelujen tuottamisen edellytykset varmistetaan, kustannustehokkuutta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja tehottomista ratkaisuista luovutaan, ja väestömäärän ja palvelutarpeen kehitys huomioidaan analyttisesti ja ennakoivasti.

Aluehallitus on käynnistänyt palvelujen verkoston kehittämisen linjausten toimeenpanon valmistelun. Tavoitteena on, että aluevaltuusto hyväksyy palvelustrategian mukaiset palvelujen verkoston kehittämisen linjaukset kokouksessaan 11.6.2024.

Vanhusneuvostoa pyydetään lausumaan palvelujen verkostoon liittyvästä esityksestä hyvinvointialuelakiin ja hallintosääntöön kirjattujen tehtäviensä näkökulmasta. Lausunnon valmistelusta ja antamisesta on ohjeistettu tarkemmin lautakuntien ja vaikuttamistoimielinten puheenjohtajiston tiedotustilaisuudessa 27.3.2024 ja kirjallisessa lautakunnille esitetyssä lausuntopyynnössä.

Liitteet

- 1 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vanhusneuvoston lausunto esityksestä palvelujen verkoston kehittämiseksi palvelustrategian mukaisesti
- 2 Palvelujen verkoston kehittämisen esitysluonnoksen arvioidut vaikutukset
- 3 Esitysluonnos palvelujen verkoston kehittämisestä palvelustrategian mukaisesti
- 4 Utkast till förslag om utveckling av nätverket av tjänster i enlighet med servicestrategin
- 5 De uppskattade konsekvenserna av förslaget om utveckling av nätverket av tjänster

Oheismateriaali

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria